

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

SPRENDIMAS

DĖL PUBLIKACIJOJE „SENELIŲ ROJUS“ – DARBUOTOJŲ PRAGARAS: BUVUSI SLAUGĖ IŠKLOJO, KAS DEDASI ĮSTAIGOS VIDUJE“ (WWW.15MIN.LT, 2016-11-29) PASKELBTOS INFORMACIJOS

2017 m. liepos 21 d. Nr. (SK-24) SPR–79
Vilnius

Žurnalistų etikos inspektorius tarnyba gavo K. J. (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl publikacijoje „Senelių rojus“ – darbuotojų pragaras: buvusi slaugė išklojo, kas dedasi įstaigos viduje“ (www.15min.lt, 2016-11-29) paskelbtos informacijos.

Skunde nurodoma, jog ginčo publikacija yra šmeižiančio, tikrovės neatitinkančio ir įžeidžiančio pobūdžio, joje publikuojama informacija apie Pareiškėją pažeidžia jo teisę į privataus gyvenimo apsaugą. Pasak pareiškėjo, teiginyje „K. J. <...> direktorė – jo žmona“ yra pateikiamas Pareiškėjo pilnas vardas ir pavardė, nurodoma jo šeiminei padėtis, atskleidžiama jo sutuoktinė – tai yra privataus pobūdžio informacija, kurios skleidimui viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) negavo sutikimo. Pažymi, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) ginčo publikacijoje be Pareiškėjo sutikimo pateikė jo nuotrauką, taip pažeisdamas teisę į atvaizdą.

Publikacijos teiginiai: „Įstaigos patikrinimų metu K. J. <...> pažeidimus laikinai užmaskuodavo <...>“; „Apie tai sužinojęs J. įpyko. Ėmė ieškoti priekabių <...>“; „15 min primena, jog K. J., kuris eina „Senelių rojus“ direktoriaus pavaduotojo pareigas, bet kaip teigia V. P., iš tiesų vadovauja įstaigai“; „Vadovas teistas dėl sukčiavimo <...>“ – neatitinka tikrovės. Skunde pažymima, jog Pareiškėjas nėra direktoriaus pavaduotojo pareigų ir nevadovauja įstaigai, todėl ginčo teiginiai neturi objektyvaus faktinio pagrindo. Pareiškėjo teigimu, jis nėra vadovas ar viešasis asmuo, neužsiima jokia visuomenine veikla, neturi jokių bylų, ikiteisminių tyrimų, tad tokios informacijos viešinimas pažeidžia jo teisę į privataus gyvenimo apsaugą.

Skunde taip pat nurodoma, jog publikacijoje apie VšĮ „Senelių rojus“ pateikiama informacija apie Pareiškėjo teistumą: „<...> 2011 m. Molėtų rajono apylinkės teismo, 2013 m. Širvintų rajono apylinkės teismo ir 2014 m. pradžioje Vilniaus apygardos teismo sprendimais buvo pripažintas kaltu nuo 2003 m. sausio iki 2003 m. gegužės įvykdęs 23 nusikaltimus – sukčiavimu, apgaule savo ir kitų asmenų naudai įgijęs 1 261 621 Lt vertės svetimą turtą“ – nėra susijusi su Pareiškėjo darbu VšĮ „Senelių rojus“ ir žemina jį kaip asmenį. Skunde pažymima, jog Publikacijos paskelbimo metu Pareiškėjo atžvilgiu nebuvo atliekami jokie ikiteisminiai tyrimai, nėra nagrinėjamų bylų. Pareiškėjas taip pat nėra viešasis asmuo ir neužsiima jokia visuomenine veikla, tai yra privati informacija, tad tokios informacijos viešinimas, anot Pareiškėjo, pažeidžia jo teisę į privataus gyvenimo apsaugą. Be to, publikacijoje yra pateikiama tik dalis informacijos, nėra nurodoma, jog 2011 m. Molėtų rajono apylinkės teismo sprendimas Vilniaus apygardos teismo buvo panaikintas kaip šališkas. Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) klaidina visuomenę, pažeidžia Visuomenės informavimo įstatymą ir žurnalistų etiką.

Pareiškėjas skunde nurodo, jog publikacijoje pateikta informacija: „Jau teistas už sukčiavimus K. J. pareigūnų atleidimo nesulaukė ir toliau buvo traukiamas atsakomybėn už nuo 2000 m. įvykdytus

nusikalstamų veikų virtinę. Pastarąjį kartą kriminalinės policijos biuro pareigūnai baigė ikiteisminį tyrimą ir į teismą perdavė bylą dėl sukčiavimo stambiu mastu įtariamo K. J. 2014 m. spalį. Vyras kaltintas laikotarpiu nuo 2000 m. iki 2004 m. neatsiskaitęs su Lietuvos pervežimų įmonėmis už suteiktas paslaugas. Paslaugų suma siekė beveik 280 000 Lt. Žala padaryta 13 Lietuvos bendrovių bei 2 užsienio kompanijoms, veikiančioms Rusijoje ir Lenkijoje.” – neatitinka tikrovės, kadangi publikacijos paskelbimo metu jam nebuvo iškelta jokių bylų teisme, nebuvo atliekami ikiteisminiai tyrimai, jam nebuvo pateikti jokie kaltinimai. Pareiškėjo teigimu, viešai skleidžiant informaciją apie jo teistumą, bylas, teisminius procesus (kurių nėra) ir pateikiant jo nuotrauką viešoje erdvėje, taip pat pakenkta jo nepilnamečių vaikų garbei ir orumui, reputacijai ir jų interesams. Skunde pažymima, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „15min“ į Pareiškėją nesikreipė komentaro ir/ar sutikimo tokią informaciją skelbti.

Pareiškėjas žurnalistų etikos inspektoriaus prašo įspėti UAB „15min“ dėl teisės aktų pažeidimų, priimtą sprendimą viešai paskelbti Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos internetiniame puslapyje ir įpareigoti UAB „15min“ pašalinti publikaciją iš tinklalapio.

Siekdamas objektyvaus ir visapusiško tyrimo, žurnalistų etikos inspektorių kreipėsi į viešosios informacijos rengėją (skleidėją) UAB „15min“, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl Pareiškėjo skunde išdėstytų aplinkybių.

Paaškinimus žurnalistų etikos inspektoriui pateikė viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „15min“ vyriausiasis redaktorius R. C., kuris prašo Pareiškėjo skundą pripažinti nepagrįstu.

Paaškinimuose nurodoma, jog viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „15min“ publikaciją rašė ne apie privatų asmenį K. J., o apie senelių namus VšĮ „Senelių rojus“, kurių direktorė yra Pareiškėjo žmona, o K. J. yra direktorės pavaduotojas ir, pasak buvusios darbuotojos V. P., kuri papasakojo apie senelių namų bėdas (redakcijai jos tapatybė žinoma), iš tiesų vadovauja senelių namams.

Anot R. C., ginčo publikacija, priešingai nei teigia Pareiškėjas, nėra šmeižiančio, tikrovės neatitinkančio ir įžeidžiančio pobūdžio. Žurnalistė buvusios darbuotojos V. P. pateiktus faktus tikrino bendraudama su valstybinėmis institucijomis, senelių namų direktore, jos pageidavimu aiškinosi V. P. praėitį. Žurnalistė taip pat bandė bendrauti ir su Pareiškėju, bet jis pats atsisakė tai daryti.

Ginčo publikacijoje skelbiama informacija ne apie privatų asmenį K. J., o apie jo ir žmonos vadovaujamą VšĮ „Senelių rojus“. Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) paaškinimuose pažymėjo, jog ginčo publikacija gina viešąjį interesą, kadangi publikacijoje kalbama apie pažeidimus senelių namuose, apie tai, kad jie net veikė be licencijos. Visuomenė, o ypač tie jos nariai, kurie savo senus, negalinčius savimi pasirūpinti artimuosius atiduoda į netinkamai tvarkomus senelių namus ir dar už tai moka pinigų, turi teisę žinoti, kas juose vyksta iš tiesų.

Publikacijoje yra pateikiamas buvusios senelių namų darbuotojos V. P. liudijimas, ką ji patyrė dirbdama senelių namuose, kuriems faktiškai vadovavo Pareiškėjas. Žurnalistė buvusios darbuotojos teiginius tikrino valstybinėse institucijose. Paašškėjo, kad didelė dalis darbuotojos nurodytų pažeidimų buvo, dėl to įstaiga buvo ne kartą bausta, buvo net atimta jos licencija. Pareiškėjas ir jo žmona, įstaigos direktorė, turėjo galimybę atsakyti, pareikšti savo nuomonę, bet ja nepasinaudojo.

Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) nesutinka, jog teiginys: „K. J. <...> direktorė – jo žmona“ pažeidžia Pareiškėjo teisę į privataus gyvenimo apsaugą, kadangi Publikacijos autorė šiuo sakiniu tik nurodo, jog senelių namams vadovauja vyras ir žmona. Ši informacija yra būtina straipsnyje ir niekaip negali pažeisti privatumo, nes kalbama apie minėtų asmenų darbinę, o ne privačią veiklą.

Paaškinimuose nurodoma, jog ginčo publikacijoje skelbiama informacija, nepažeidžia Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamos informacijos įstatymo. Pažymėjo, kad buvo fotografuota ne Pareiškėjo šeimos gyvenamojoje vietoje, bet ten, kur registruoti senelių namai. Apie tai, jog Pareiškėjo šeima ten gyvena publikacijoje net neužsiminta, nes žurnalistai to nė nežinojo. Apie nepilnamečius vaikus publikacijoje taip pat nieko nerašoma.

Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) mano, jog visuomenei yra būtina žinoti, kad Pareiškėjas yra teistas dėl sukčiavimo, kadangi publikacijoje kalbama apie senelių namus, kuriuose, vadovaujant Pareiškėjui ir jo žmonai, aptikta daugybė pažeidimų. Be to, publikacijoje taip pat pranešama informacija, jog Pareiškėjas vėl yra atsidūręs teisėsaugos akiratyje, nes kita byla dėl jo sukčiavimo požymių turinčių veiksmų 2014 m. yra perduota teismui. Portalas 15min.lt, skelbdamas šią informaciją, siekė ne sumenkinti Pareiškėją, o atskleisti visapusišką informaciją, kurią visuomenė turi žinoti.

Paaikškinimuose teigiama, jog Pareiškėjo ginčijama informacija, kad 2014 m. teismui buvo perduota nauja byla dėl Pareiškėjo sukčiavimų, yra teisinga. Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) dar 2014 m. spalio 7 d. publikavo policijos informaciją apie baigtą tyrimą ir K. J. bylos perdavimą teismui, o laikraštis „Lietuvos rytas“ 2016 balandžio 11 d. rašė, kad byla nagrinėjama teisme, o K. J. teisiamas už finansinius nusikaltimus.

Išnagrinėjęs Pareiškėjo skundą, atlikęs tyrimą Visuomenės informavimo įstatymo (toliau – VII) nuostatų laikymosi požiūriu ir įvertinęs skundo tyrimo metu surinktą medžiagą, žurnalistų etikos inspektorius

n u s t a t ė:

Pareiškėjas kreipėsi dėl publikacijoje „Senelių rojus“ – darbuotojų pragaras: buvusi slaugė išklojo, kas dedasi įstaigos viduje“ (www.15min.lt, 2016-11-29) paskelbtos informacijos, kuri galimai pažeidžia jo teisę į privataus gyvenimo apsaugą, žemina jo garbę ir orumą bei kenkia nepilnamečių vaikų interesams.

Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) yra pasisakęs, kad teismas turi nagrinėti publikaciją ne tik atsižvelgdamas į skundžiamus teiginius, tačiau ir į visą kontekstą, kuriame buvo parengta publikacija (žr. *EŽTT 1986-07-08 sprendimas byloje Lingens prieš Austriją*). Tokią pačią praktiką formuoja ir Lietuvos teismai bei žurnalistų etikos inspektorius.

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 10 straipsnyje žurnalistams suteikiama apsauga, jiems pranešant apie bendrojo intereso klausimus, taikoma su sąlyga, kad jie veikia sąžiningai, pagal žurnalistikos etikos principus tam, kad būtų pateikta tiksli ir patikima informacija (žr., *EŽTT 2015-11-10 sprendimą byloje Couderc a Hachette Filipacchi Associes prieš Prancūziją*). Teismų praktikoje nurodoma, jog jeigu asmens saviraiškos laisvės įgyvendinimas susijęs su kitų saugotinių ir visuomenei svarbių vertybių, tokių kaip teisė į sveiką ir saugią aplinką, asmens sveikatą, gynimu, asmens saviraiškos laisvės ribos turi būti kuo platesnės. Asmens teisė į sveikatos apsaugą ir saugią aplinką tiesiogiai garantuota Lietuvos Respublikos Konstitucijos 53 straipsnio normose. (žr. *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) 2010-11-09 nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-441/2010*).

Publikacijoje „Senelių rojus“ – darbuotojų pragaras: buvusi slaugė išklojo, kas dedasi įstaigos viduje“ (www.15min.lt, 2016-11-29) pateikiamas buvusios VŠĮ „Senelių rojus“ darbuotojos V. P. liudijimas, informacija apie įstaigą ir darbo sąlygas joje, V. P. teigimu, vienas iš VŠĮ „Senelių rojus“ vadovų yra Pareiškėjas. Taip pat informuojama, jog VŠĮ „Senelių rojus“ turėjo problemų su Valstybine akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Socialinės apsaugos ministerijos (toliau – Akreditavimo tarnyba), Valstybine darbo inspekcija, be to, pažymima, jog įstaigai buvo sustabdyta licencija ir kita. Publikacija yra iliustruota aštuoniomis nuotraukomis. Jose yra matomas didelis trijų aukštų gyvenamasis namas su terasa, keletoje nuotraukų matomi terasoje sudėti įvairūs daiktai: neįgaliųjų vežimėliai, maistinės svarstyklės, ligoninės lovos ir kita. Vienoje iš nuotraukų yra užfiksuotas tvenkinys, matomi prie pastato pastatyti keli automobiliai, taip pat šalia pastato stovintis Pareiškėjas.

VŠĮ „Senelių rojus“ yra taikomas Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas. Šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalis nustato, kad viešoji įstaiga – tai pagal šį ir kitus įstatymus įsteigtas pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – tenkinti viešuosius interesus vykdant švietimo, mokymo ir mokslinę, kultūrinę, sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos, sporto

plėtojimo, socialinės ar teisinės pagalbos teikimo, taip pat kitokią visuomenei naudingą veiklą. Civilinio kodekso 2.34 straipsnio 2 dalyje nurodoma, jog viešieji juridiniai asmenys yra valstybės ar savivaldybės, jų institucijų arba kitų asmenų, nesiekiančių naudoti sau, įsteigti juridiniai asmenys, kurių tikslas – tenkinti viešuosius interesus (valstybės ir savivaldybės įmonės, valstybės ir savivaldybės įstaigos, viešosios įstaigos, religinės bendruomenės ir t. t.). Taigi VŠĮ „Senelių rojus“ yra viešasis juridinis asmuo, kuris teikia bendrąsias ir specialiąsias socialines paslaugas, t. y. teikia stacionarias globos ir slaugos paslaugas pagyvenusiems ir neįgaliems žmonėms. Pareiškėjas yra viešosios įstaigos darbuotojas (socialinio darbuotojo padėjėjas), o Pareiškėjo sutuoktinė vadovauja VŠĮ „Senelių rojus“.

Dėl Pareiškėjo teisės į privataus gyvenimo apsaugą

Pareiškėjas skunde nurodo, jog teiginyje: „K. J. <...> direktorė – jo žmona“ paskleista informacija pažeidžia jo teisę į privataus gyvenimo apsaugą, kadangi yra atskleidžiama jo tapatybė ir šeiminiai ryšiai. Pareiškėjas yra viešosios įstaigos darbuotojas. Publikacijoje yra pateikiama informacija apie viešąją įstaigą, jos konfliktus su darbuotoja ir esamas (buvusiais) administracines problemas, susijusias su leidimų ir licencijų gavimais. Pareiškėjo sutuoktinė – K. J. yra viešosios įstaigos direktorė, taigi, viešas asmuo.

Teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą yra ginama, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) informacijos paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleista informacija yra apie pareiškėją; 3) faktas, jog paskleista informacija yra apie žmogaus privatų gyvenimą; 4) faktas, jog informacija paskleista be asmens sutikimo; 5) faktas, jog informacija paskleista nesant teisėto visuomenės intereso.

Visuomenės informavimo įstatymo VII 2 straipsnio 45 dalyje privatus gyvenimas apibrėžiamas kaip asmeninis žmogaus, jo šeimos gyvenimas, gyvenamoji aplinka, kurią sudaro asmens gyvenamoji patalpa, jai priklausanti privati teritorija ir kitos privačios patalpos, kurias asmuo naudoja savo ūkinei, komercinei ar profesinei veiklai, taip pat asmens psichinė ir fizinė neliečiamybė, garbė ir reputacija, slapti asmeniniai faktai, asmens fotonuotraukos ar kiti atvaizdai, asmens sveikatos informacija, privatus susirašinėjimas ar kitoks susižinojimas, asmens pažiūros, įsitikinimai, įpročiai ir kiti duomenys, kuriuos galima naudoti tik jam sutikus.

Publikacijoje yra skelbiama viešąjį interesą (asmens teisę į sveikatos apsaugą) turinti informacija apie viešąjį juridinį asmenį. Pareiškėjo vardas ir pavardė publikacijoje yra minimi kaip viešojo juridinio asmens darbuotojo, taip pat minima, jog jo sutuoktinė vadovauja viešajam juridiniam asmeniui. Visuomenė turi pagrįstą interesą žinoti apie viešąjį juridinį asmenį, kurio veiklos tikslas yra susijęs su asmenų sveikata. Ši informacija nėra privati. Be to, santuokos institutas yra viešas, apie asmenų ketinamą sudaryti santuoką yra skelbiama viešai (CK 3.19 str.). Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, Pareiškėjo vardo ir pavardės, jo užimamų pareigų ir sutuoktinės nurodymas ginčo publikacijos kontekste nepažeidžia Pareiškėjo teisės į privataus gyvenimo apsaugą.

Dėl Pareiškėjo teisės į atvaizdą

Skunde nurodoma, jog viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) be Pareiškėjo sutikimo publikavo jo nuotrauką. Ginčo publikacijoje yra pateikiama Pareiškėjo nuotrauka, daryta prie VŠĮ „Senelių rojus“ patalpų.

VII 14 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog rengiant ir platinant viešąją informaciją, privaloma užtikrinti žmogaus teisę į privataus pobūdžio informacijos apsaugą. Informaciją apie privatų gyvenimą galima skelbti, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje nurodytus atvejus, tik, jei tas žmogus sutinka (VII 14 straipsnio 2 dalis), o jei tokio sutikimo nėra, tuomet tik tais atvejais, kai ji padeda atskleisti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas, kai informacija yra pateikiama viešai nagrinėjant bylą, taip pat, kai informacija apie viešojo asmens privatų gyvenimą atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias privataus šio asmens gyvenimo aplinkybes ar asmenines savybes (VII 14 straipsnio 3 dalis).

Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) paaiškinimuos nurodė, jog UAB „15min“ žurnalistai K. J. nufotografavo ne jo privačioje, gyvenamoje vietoje, o toje teritorijoje, kur yra registruoti senelių namai „Senelių rojus“. Žurnalistai į VŠĮ „Senelių rojų“ atvyko tikrinti buvusios darbuotojos papasakotos informacijos, tačiau K. J., kuriam žurnalistai prisistatė ir atskleidė, ko čia atvyko, atsisakė bendrauti, neleido į senelių namus ir liepė išvykti. Paaiškinimuose pažymėjo, jog žurnalistai Pareiškėją fotografavo ne kaip privatų asmenį jo sode, o kaip VŠĮ „Senelių rojus“ direktoriaus pavaduotoją senelių namų teritorijoje.

Privataus gyvenimo apsauga reiškia ir tai, jog asmuo turi teisę pats spręsti, kokią informaciją apie savo privatų gyvenimą ir, kiek jos, taip pat kuriam tikslui atskleisti viešai (žr. *LAT 2008-01-02 nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008*). Priešingai nei savo paaiškinimuose teigia viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas), Pareiškėjas yra privatus, o ne viešasis asmuo. Pareiškėjas nėra VŠĮ „Senelių rojus“ direktorės pavaduotojas. Pažymėtina, jog vertinamos nuotraukos publikavimas skundžiamoje publikacijoje nepadėjo atskleisti įstatymų pažeidimų, nebuvo susijęs su viešu bylos nagrinėjimu. Iš to seka, kad Pareiškėjo nuotraukos publikavimui turėjo būti gautas jo sutikimas. Iš viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) paaiškinimų akivaizdu, jog Pareiškėjas savo konkludentiniais veiksmais atsisakė bendrauti su jais ir nesutiko būti fotografuojamas.

Nagrinėjamu atveju nebuvo objektyvaus poreikio spausdinti Pareiškėjo nuotrauką. Nuotraukos paskelbimas konkrečiu atveju netenkina viešojo intereso ir nėra būtinas publikacijos kontekstui atskleisti, t. y. nėra susijęs su kitų asmenų teisių ir laisvių apsauga.

Aptartos aplinkybės leidžia konstatuoti, kad skundžiamą publikaciją iliustruojančiai Pareiškėjo nuotraukai spausdinti buvo būtinas Pareiškėjo sutikimas, kurio viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) neturėjo. Todėl laikoma, kad tokiais veiksmais viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) pažeidė Pareiškėjo teisę į privataus gyvenimo apsaugą ir Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 1 ir 2 dalių reikalavimus.

Dėl Pareiškėjo garbės ir orumo pažeidimo

Teisė turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti nėra absoliuti, ji nesuderinama su asmenį žeidžiančios, žeminančios informacijos ar dezinformacijos skleidimu. Juridinio asmens dalykinė reputacija, kaip ir fizinio asmens garbė ir orumas, visuomenės informavimo priemonėse ginami tais atvejais, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) žinių paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleistos žinios apie pareiškėją; 3) faktas, jog paskleistos žinios yra žeminančio pobūdžio; 4) faktas, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės. Pažymėtina, kad asmens garbės ir orumo gynimas yra siejamas ne tik su tikrovės neatitinkančių ir žeminančių žinių, bet ir nuomonių, kritikos ar kitokių subjektyvių įsitikinimų skleidimu. Pastaruoju atveju turi būti nustatyta, jog subjektyvaus pobūdžio teiginiai nepagrįsti ir neobjektyvūs, paskleisti nesąžiningai. Kadangi žinios ir nuomonės atskyrimas yra reikšmingas paskleistos informacijos turinio teisiniam įvertinimui, nagrinėjamu atveju taip pat svarbu nustatyti, ar skundžiamoje publikacijoje buvo paskleistos žinios, ar nuomonės.

Pagal VII 2 straipsnio 86 dalį žinia – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas ar tikri (teisingi) duomenys; pagal šio straipsnio 36 dalį, nuomonė – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamas sąžiningai ir etiškai, sąžiningai nenuslepian ir neiškreipiant faktų ir duomenų.

Žeminančia laikytina tikrovės neatitinkanti informacija, kuri įstatymo, moralės, paprotinių normų laikymosi požiūriu pažeidžia garbę ir orumą (gerą vardą). Tai klaidinga ir asmenį diskredituojanti informacija, kurioje teigiama apie asmens padarytą teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimą,

negarbingą poelgį, netinkamą elgesį, nesąžiningą gamybinę – ūkinę, komercinę veiklą ir pan. Be to, paskleistos informacijos žeminantis pobūdis nėra nustatinėjamas, kai žodis ar jų junginiai yra akivaizdžiai žeminantys.

Darant išvadą dėl paskleistos informacijos pobūdžio, būtina atsižvelgti į visą kontekstą, kuriame ji pateikta, informacijos pateikimo konstrukciją, pagal kurią sprendžiamas, ar autorius teikia informaciją apie su asmeniu susijusį faktą ką nors teigdamas, nurodydamas, ar pateikia savo tam tikrų duomenų subjektyvų vertinimą, kaip jis supranta teikiamus duomenis. Nuomones ir faktus galima atskirti nustatčius, ar sakiniai suformuluoti kaip teigimas, ar kaip pasiūlymas, dvejonė, abejonė, klausimas, ar dar kitokia forma (žr. *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015-01-27 nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-1-219/2015*).

Pareiškėjas skunde nurodo, jog teiginiai (pažymėti kursyvu – aut. past.): „*Ištaigos patikrinimų metu K. J.* (eina direktoriaus pavaduotojo pareigas, direktorė – jo žmona), pasak V. P., *pažeidimus laikinai užmaskuodavo*“; „Parodžiau grafiką advokatui. *Apie tai sužinojęs J. įpyko. Ėmė ieškoti priekabių <...>*“ – neatitinka tikrovės, jį diskredituoja ir yra skirti sumenkinti jo reputaciją. Vertinant publikacijos kontekste, akivaizdu, jog Pareiškėjo ginčijamus teiginius pateikė buvusi VŠĮ „Senelių rojus“ darbuotoja V. P., tarp kurios ir VŠĮ „Senelių rojus“ vyko teisminiai procesai. Teiginiuose nurodoma, jog tai informacija, kurią pateikė V. P., taip pat jie tekste išskirti kabutėmis. Ši informacija vertintina, kaip V. P. nuomonė apie Pareiškėją ir buvusią darbovietę.

EŽTT praktikoje yra aiškiai išskiriami atvejai, kuomet atitinkamas subjektas ne pats yra vertinamų pastebėjimų autorius, o tik padeda juos paskleisti vykdydamas savo pareigą informuoti visuomenę. Tokiais atvejais, EŽTT manymu, žurnalistų baudimas už pareiškimų, kuriuos padarė kiti asmenys, pavyzdžiui, interviu metu, skleidimą, rimtai apribotų žiniasklaidos vaidmenį diskutuojant visuomenei svarbiais klausimais, todėl toks baudimas negalimas, nebent tam būtų ypatingai svarios priežastys (žr. *EŽTT 1998-09-23 sprendimo Jersild prieš Daniją 31, 35 punktus*). Tačiau viešosios informacijos rengėjai ir (ar) skleidėjai privalo būti objektyvūs ir nešališki, pateikti kuo daugiau nuomonių ginčytinai politikos, ekonomikos ir kitais visuomenės gyvenimo klausimais (VII 22 straipsnio 11 dalies 2 punktas). Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) paaiškinimuose nurodė, jog kreipėsi į Pareiškėją dėl jo komentaro, tačiau jis atsisakė komentuoti situaciją. Be to, publikacijoje yra pateikta VŠĮ „Senelių rojus“ direktorės K. J. nuomonė, taip pat pakalbinti buvę V. P. darbdaviai. Taigi, viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) elgėsi sąžiningai ir suteikė atsakymo teisę abiem šalims – darbuotojai ir darbdaviui, apie kurių konfliktą ir aprašoma ginčo publikacijoje. Atsižvelgiant į EŽTT formuojamą praktiką, viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) tikslas buvo ne menkinti, žeminti Pareiškėją, o informuoti visuomenę apie esamus nesutarimus viešojoje įstaigoje.

Pareiškėjas skunde nurodo, jog ginčo publikacijos dalies „Vadovas teistas dėl sukčiavimo“ teiginiai: „15 min primena, jog K. J., kuris eina „Senelių rojus“ direktoriaus pavaduotojo pareigas, bet kaip teigia V. P., iš tiesų vadovauja įstaigai <...>“, „<...> 2011 m. Molėtų rajono apylinkės teismo, 2013 m. Širvintų rajono apylinkės teismo ir 2014 m. pradžioje Vilniaus apygardos teismo sprendimais buvo pripažintas kaltu nuo 2003 m. sausio iki 2003 m. gegužės įvykdęs 23 nusikaltimus – sukčiavimu, apgaule savo ir kitų asmenų naudai įgijęs 1 261 621 Lt vertės svetimą turtą“, „Jau teistas už sukčiavimus K. J. pareigūnų atleidimo nesulaukė ir toliau buvo traukiamas atsakomybėn už nuo 2000 m. įvykdytų nusikalstamų veikų virtinę. Pastarąjį kartą kriminalinės policijos biuro pareigūnai baigė ikiteisminį tyrimą ir į teismą perdavė bylą dėl sukčiavimo stambiu mastu įtariamo K. J. 2014 m. spalį. Vyras kaltintas laikotarpiu nuo 2000 m. iki 2004 m. neatsiskaitęs su Lietuvos pervežimų įmonėmis už suteiktas paslaugas. Paslaugų suma siekė beveik 280 000 Lt. Žala padaryta 13 Lietuvos bendrovių bei 2 užsienio kompanijoms, veikiančioms Rusijoje ir Lenkijoje.“ – neatitinka tikrovės, kadangi (1) Pareiškėjas nėra įstaigos vadovas, (2) 2011 m. Molėtų rajono apylinkės teismo sprendimas buvo panaikintas, (3) publikacijos paskelbimo metu Pareiškėjui nebuvo iškelta jokių bylų teisme, prieš Pareiškėją nebuvo

atliekami ikiteisminiai tyrimai, nebuvo pateikti jokie kaltinimai.

Pareiškėjo ginčijami teiginiai vertintini kaip skleidžiamos žinios, kadangi juose yra pateikiama faktinio pobūdžio informacija apie teismų priimtus sprendimus. Ar šios žinios yra teisingos, galima patikrinti.

Remiantis informacija, kurią pateikė VŠĮ „Senelių rojus“ direktorė, Pareiškėjas įstaigoje eina socialinio darbuotojo padėjėjo pareigas. Taigi, viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) pateikiama informacija apie Pareiškėjo užimamas pareigas nėra teisinga, tačiau Pareiškėjas dirba VŠĮ „Senelių rojus“.

2011 m. liepos 1 d. Molėtų rajono apylinkės teismas priėmė nuosprendį baudžiamojoje byloje Nr. 1-3-99/2011, kuriuo Pareiškėjas buvo pripažintas kaltu padaręs nusikalstamą veiką, numatytą Baudžiamojo kodekso 24 straipsnio 4 d., 182 straipsnio 2 d. 2011 m. gruodžio 22 d. Vilniaus apygardos teismas nutartimi baudžiamojoje byloje Nr. 1A-1004-376-2011, panaikino Molėtų rajono apylinkės teismo 2011 m. liepos 1 d. nuosprendį ir bylą perdavė iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui. 2012 m. sausio 25 d. Vilniaus apygardos teismo nutartimi ši byla buvo perduota nagrinėti Širvintų rajono apylinkės teismui. 2013 m. spalio 18 d. Širvintų rajono apylinkės teismo nuosprendžiu baudžiamojoje byloje Nr. 1-2-880/2013 K. J. buvo pripažintas kaltu pagal Baudžiamojo kodekso 24 straipsnio 4 d., 182 straipsnio 2 d. 2014 m. vasario 10 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismas Širvintų rajono apylinkės teismo 2013 m. spalio 18 d. nuosprendį pakeitė ir Pareiškėjui sutrumpino laisvės atėmimo bausmę, tačiau pripažino kaltu padarius nusikaltimą, numatytą Baudžiamojo kodekso 24 straipsnio 4 d. 182 straipsnio 2 d. Informacija, kad Pareiškėjas yra teistas dėl sukčiavimo yra teisinga, tačiau viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) nepaminėjo, jog 2011 m. liepos 1 d. Molėtų rajono apylinkės teismo sprendimas buvo panaikintas.

2016 m. birželio 8 d. Vilniaus apygardos teismas priėmė nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 1-199-843/2016, kurioje Pareiškėjas buvo kaltinamas laikotarpiu nuo 2000-02-07 iki 2000-07-20 įvykdęs sukčiavimą – apgaule savo naudai išvengęs didelės 227 213,09 Lt vertės turtinės prievolės, tuo padarydamas didelę materialinę žalą, t. y. kaltinamas įvykdęs nusikaltimą, numatytą BK 182 straipsnio 2 dalyje. Be to, K. J. kaltintas tuo, kad laikotarpiu nuo 2000 m. liepos mėn., pasikėsino apgaule savo naudai įgyti didelės vertės svetimą turtą, taip pat K. J. kaltintas tuo, jog veikdamas kartu su ikiteisminio tyrimo metu nenustatytais asmenimis kaip organizuota asmenų grupė, laikotarpiu nuo 2004 m. sausio mėn. iki 2004 m. liepos 1 d. apgaule savo ir kitų asmenų naudai įgijo didelės vertės svetimą turtą, tuo padarydamas užsienio ūkio subjektams didelę materialinę žalą. Vilniaus apygardos teismas baudžiamąją bylą, kurioje K. J. kaltinamas padaręs nusikalstamas veikas, numatytas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 182 straipsnio 2 dalyje, 22 straipsnio 1 dalyje ir 182 straipsnio 2 dalyje, nutraukė suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui. Viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) pateikiama informacija, jog 2014 m. spalį į teismą buvo perduota byla dėl Pareiškėjo veikų yra teisinga, tačiau netiksli, kadangi ši byla 2016 m. birželio 8 d. (ginčo publikacija pateikta 2016 m. lapkričio 29 d.) buvo nutraukta suėjus senaties terminui.

1998-05-15 LAT Teisėjų Senato nutarimo Nr. 1 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 7, 7¹ straipsnių ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo taikymo teismų praktikoje nagrinėjant garbės ir orumo gynimo civilines bylas“ (toliau – Senato nutarimas) nurodyta, kad faktas, ar paskleistos žinios atitinka tikrovę, nustatomas palyginus jas su tais reiškiniais, veiksmais, įvykiais, kurie įvyko. Žinių atitikimo tikrovei faktui nustatyti neturi reikšmės neesminiai paskleistos informacijos netikslumai, jeigu jie neturi įtakos faktui egzistuoti (pavyzdžiui, netiksliai nurodytas laikas, vietovė ir pan.). Šiuo atveju, viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) padaryti informacijos netikslumai neturi įtakos pagrindiniams faktams, jog Pareiškėjas dirba VŠĮ „Senelių rojus“, yra teistas dėl sukčiavimo stambiu mastu, o 2014 m. spalį teismui buvo perduota nagrinėti dar viena byla dėl Pareiškėjo įtarimų sukčiavimu, todėl nelaikytini galinčiais pakenkti jo reputacijai, žeminti garbę ir orumą.

Pažymėtina, jog viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) iš Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos gavęs Pareiškėjo skundą papildė publikaciją, nurodydamas, jog 2014 m. teismui perduota baudžiamoji byla dėl Pareiškėjo veikų buvo nutraukta suėjus senaties terminui. Viešosios informacijos rengėjui (skleidėjui) **rekomenduotina** ginčo publikaciją papildyti informacija apie panaikintą Molėtų rajono apylinkės teismo sprendimą bei Pareiškėjo užimamas pareigas.

Dėl Pareiškėjo nepilnamečių vaikų interesų

Žurnalistų etikos inspektorė 2017 m. birželio 8 d. priėmė sprendimą SPR – 62 „Dėl publikacijoje „Senelių rojus“ – darbuotojų pragaras: buvusi slaugė išklojo, kas dedasi įstaigos viduje“ (www.15min.lt, 2016-11-29) paskelbtos informacijos.“ Jame nustatė: „*Publikacijos kontekste nėra minimi Pareiškėjos (K. J.) nepilnamečiai vaikai, nėra nurodyta, jog VšĮ „Senelių rojus“ direktorė turi du vaikus, kurie kartu su ja gyvena tame pačiame pastate, kuriame yra minėta viešoji įstaiga. Publikacijoje nėra skleidžiami konkretūs ar bet kokie duomenys apie Pareiškėjos nepilnamečius vaikus. Atsižvelgiant į tai konstatuotina, jog ginčo publikacijoje pateikiama informacija nepažeidžia Pareiškėjos nepilnamečių vaikų interesų.*“ Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjas ir K. J. yra sutuoktiniai, abu skundžia tą pačią publikaciją, analogiškai pasisakytina, jog šioje publikacijoje skleidžiama informacija nepažeidžia ir Pareiškėjo nepilnamečių vaikų interesų, kadangi jie publikacijoje nėra minimi.

Įvertindamas pirmiau aptartus argumentus, vadovaudamasis Visuomenės informavimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalimi, 50 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 4 punktais, 3 dalies 1 ir 2 punktais ir 16 dalimi žurnalistų etikos inspektorius

n u s p r e n d ė :

1. P r i p a ž i n t i Pareiškėjo K. J. skundą dėl publikacijoje „Senelių rojus“ – darbuotojų pragaras: buvusi slaugė išklojo, kas dedasi įstaigos viduje“ (www.15min.lt, 2016-11-29) paskelbtos informacijos iš dalies pagrįstu.

2. Į s p ė t i viešosios informacijos rengėją (skleidėją) – UAB „15min“ dėl Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 1 ir 2 dalių pažeidimo.

3. Į p a r e i g o t i viešosios informacijos rengėją (skleidėją) – UAB „15min“ pašalinti iš publikacijos „Senelių rojus“ – darbuotojų pragaras: buvusi slaugė išklojo, kas dedasi įstaigos viduje“ (www.15min.lt, 2016-11-29) Pareiškėjo nuotrauką.

4. I š s i ū s t i sprendimą Pareiškėjui ir UAB „15min“.

5. V i e š a i p a s k e l b t i sprendimą Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos interneto svetainėje.

Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimas gali būti skundžiamas teismui per 30 dienų nuo jo paskelbimo (gavimo) dienos.

Žurnalistų etikos inspektorė

Gražina Ramanauskaitė-Tiumenevienė